

Nâng cao nhạy cảm giới cùng **TINTUConline**

LỜI MỞ ĐẦU

Thưa các bạn đồng nghiệp, các nhà báo!

Gần 3 năm qua, chúng ta đã thực sự nỗ lực để có được những sản phẩm truyền thông nhạy cảm giới. Nhìn lại những gì đã làm được, có thể thấy đội ngũ người làm báo đang ngày càng làm chủ được những kiến thức, kỹ năng cần thiết nhằm loại bỏ những nội dung và hình thức thông tin hàm chứa định kiến giới, cản trở sự phát triển năng lực của nam giới và phụ nữ, cản trở con đường tiến bộ, văn minh của xã hội. Vẫn biết rằng công việc phía trước của nhóm quan sát giới chưa thể hết những khó khăn, song với phương thức tập trung vào từng tờ báo, từng loại hình báo chí, chúng tôi luôn đặt niềm tin ở các nhà báo, các phóng viên, biên tập viên..... Các bạn hoàn toàn có thể đồng hành bên cạnh chúng tôi để từng bước đảm nhận vai trò tự giám sát các vấn đề về giới trong sản phẩm báo chí của mình.

Phát huy những thành công của hoạt động hợp tác nâng cao nhạy cảm giới cùng VOV (Đài tiếng nói Việt Nam), chặng đường năm nay, chúng tôi tiếp tục mở rộng mô hình hợp tác này với một số cơ quan báo chí. Ngoài việc giám sát các vấn đề về giới, các nhà báo có thể chủ động, tích cực tham gia chuyển tải những thông điệp về giới và bình đẳng giới trên các phương tiện truyền thông. Công việc này sẽ giúp mỗi nhà báo nhạy cảm giới hơn, từ đó tránh được những sơ xuất không đáng có trong các quy trình tác nghiệp. Để cụ thể hóa những mục tiêu đó, trong bản tin lần này, chúng tôi xin chia sẻ cùng các bạn một số điểm được nhìn nhận từ quá trình thực hiện nâng cao nhạy cảm giới của báo **Tintuonline**. Hy vọng những khía cạnh đưa ra trao đổi ở đây sẽ được đồng đạo các quý độc giả quan tâm.

Trân trọng

Nhóm cán bộ CSAGA – Oxfam.

PHẠM VI KHẢO SÁT

Đối tượng khảo sát của bản tin này sẽ là các tin, bài trên một số mục và chuyên mục của **Tintuonline**. Không chỉ là một trong những tờ báo mạng điện tử Việt Nam có tốc độ cập nhật thông tin cao, nội dung phong phú, để cập tới nhiều vấn đề liên quan đến giới và bình đẳng giới mà trong khuôn khổ dự án hợp tác cùng Csaga và Oxfam, báo **Tintuonline** còn được chọn làm đối tác để thử nghiệm triển khai hoạt động nâng cao nhạy cảm giới về nhiều phương diện. Đặc biệt, chuyên mục **Tâm sự** của báo là nơi thể hiện ý tưởng chung của các bên qua các chủ đề về giới, bình đẳng giới. Ngoài ra, với các trang, mục, chuyên mục thông tin sinh động, hấp dẫn khác, **Tintuonline** luôn chiếm được cảm tình của đông đảo các tầng lớp độc giả, đặc biệt là giới trẻ, học sinh, sinh viên. **Các chuyên mục được tập trung khảo sát:** Chuyên mục *Đời sống*, mục *Yêu và sống*, mục *Nhịp sống trẻ*, Chuyên mục *Chuyện Công sở*, chuyên mục *Văn Hóa*, mục *Người nổi tiếng*, Chuyên mục *Photo*...

Thời gian khảo sát: Từ tháng 6/2011 đến tháng 12/2011

NHẠY CẢM GIỚI TRONG VIỆC CHUYỂN TẢI THÔNG TIN

1. Quan điểm tiến bộ về giới đã được thể hiện trong nhiều bài viết

• ĐỔI MỚI CÁI NHÌN VỀ PHỤ NỮ VÀ NAM GIỚI

Song hành với sự phát triển của nền văn minh hiện đại, người phụ nữ ngày nay đã có nhiều cơ hội để nâng cao vị thế của mình. Cống hiến của nữ giới ngày càng được xã hội ghi nhận và tôn vinh. Tuy nhiên, bên cạnh sự ủng hộ, khuyến khích của xã hội, có thể thấy trên bước đường vươn tới sự thành đạt phụ nữ vẫn phải đối mặt với những áp lực và những qui chuẩn văn hoá, đạo đức lỗi thời mang đậm dấu ấn của định kiến giới. Cách nhìn nhận đánh giá về những thành công của người phụ nữ nhiều khi chưa thật công bằng, thậm chí có lúc khắt khe, thiên lệch đến vô lí trong mối tương quan giữa hai giới. Bên cạnh người đàn ông thành đạt, người phụ nữ giỏi giang vẫn có nguy cơ bị đẩy về phía thiên chức muôn thuở là “tề gia nội trợ” hoặc bị lu mờ trước vầng hào quang rực rỡ của người chồng. Trong bối cảnh như vậy, việc đưa ra quan điểm như bài báo sau đây cho thấy những tiến bộ bước đầu của đội ngũ các nhà báo đối với việc đổi mới cách nhìn nhận về vai trò, vị thế của người phụ nữ:

“...Cuộc sống hiện đại đã mở ra nhiều cơ hội và triển vọng mới cho phái đẹp. Phụ nữ giờ đây nắm các vị trí

lãnh đạo, tham gia hoạt động chính trị, lái xe hơi và thậm chí tập cả các môn thể thao, thể hình vốn được coi là của đàn ông. Một nửa đàn ông của thế giới tỏ vẻ nghi ngờ vào điều đó, họ tin rằng phụ nữ không còn ưa thích vị trí đứng sau, rằng phụ nữ đang cố gắng chiếm lĩnh vị trí của đàn ông, nhưng điều đó hoàn toàn không đúng sự thật... Thời của các bà nội trợ và các bà mẹ đồng con đã lui vào quá khứ. Mô hình phụ nữ hiện đại hiện ra trước mắt chúng ta trên các bảng hiệu quảng cáo và các chương trình truyền hình - đó là những con người thành công, tự tin, độc lập. Họ xây dựng sự nghiệp và sống hạnh phúc.” (**Vợ giỏi may mắn hay nguy cơ?**, Chuyên mục **Đời sống**, mục **Yêu và sống**, ngày 10/8/2011)

Nếu theo dõi thường xuyên, có thể thấy hình ảnh người phụ nữ can đảm, tự tin và năng động ngày càng xuất hiện nhiều và phổ biến trên báo **Tintuonline**. Chẳng hạn, trong bài phỏng vấn đại biểu Dương Trung Quốc, nhan đề **Biển Đông và lòng yêu nước của người Việt**, đăng trên **Tintuonline** ngày 10/6/2011. Kèm theo tiêu đề là bức ảnh những nữ sinh trẻ trung, đứng cầm cờ Tổ Quốc, giơ nắm tay quyết tâm bảo vệ chủ quyền đất nước.

Mặc dù nội dung của bài phỏng vấn Đại biểu Quốc hội Dương Trung Quốc không đề cập cụ thể đến vai trò của người phụ nữ Việt Nam, song việc đưa một bức ảnh như vậy vào bài viết đã góp phần thay đổi những quan niệm cố hữu về giới trong lĩnh vực chính trị - xã hội. Bức ảnh như một bằng chứng, một thông điệp giúp công chúng nhận thức rằng phụ nữ ngày nay hoàn toàn có thể bình đẳng với nam giới trong việc thể hiện ý chí, nghị lực, tinh thần yêu nước cũng như ước nguyện cống hiến, hy sinh cho đất nước... Những tấm ảnh và bài báo trên đây có thể tác động tích cực tới suy nghĩ của người đọc nhằm thay đổi những suy nghĩ truyền thống về vai trò giới, cải thiện vị thế của phụ nữ, tạo nên những giá trị tích cực mới cho cả phụ nữ và nam giới. Đây là một hướng truyền thông tốt

nhằm nâng cao kiến thức của người dân về vấn đề giới nói chung và cung cấp thông tin về bình đẳng giới một cách rộng rãi.

Quan điểm tiến bộ về người phụ nữ hiện đại cũng được bộc lộ trong một số bài viết khác của **Tintuonline**. Chẳng hạn, khi viết về phụ nữ, một số bài báo đã bày tỏ cái nhìn chia sẻ cảm thông với phụ nữ khi họ đối mặt với khó khăn của cuộc sống. Ví dụ: khi sinh con xong, người phụ nữ cần được nghỉ ngơi, cần được chồng chăm sóc, chia sẻ, cần được những người xung quanh hỗ trợ giúp đỡ... Thành công của người phụ nữ trong công việc và hạnh phúc gia đình là nhờ sự chung tay, góp sức của cả người chồng và người vợ:

*"Huyền nghĩ có được thành quả như ngày hôm nay nếu chỉ mình Huyền nỗ lực không thì chưa đủ mà chắc chắn chồng Huyền đóng một vai trò rất quan trọng. Nói đúng hơn thì cả hai vợ chồng Huyền cùng "xây nhà" và cùng xây "tổ ấm".(**Mai Thu Huyền – vợ chồng tôi cùng xây tổ ấm, Chuyên Mục Văn Hóa ngày 18/10/2011**)*

Thay vì chỉ ra những định kiến rập khuôn truyền thống về giới, một số bài viết đã bắt đầu quan tâm tới việc phản ánh những điển hình nhân vật phụ nữ và nam giới với những vai trò phi truyền thống. Đàn ông cũng có thể làm việc nhà, việc bếp núc, chăm sóc được con cái. Và phụ nữ cũng có thể đi kiếm tiền, có sự nghiệp, làm trụ cột gia đình.... Những bài viết này thường được đặt trong cụm vấn đề về đời sống gia đình, đời sống về giới trẻ. Đây cũng là những biểu hiện đáng khích lệ trong hành trình nâng cao nhạy cảm giới của **Tintuonline**.

• XÓA BỎ ĐỊNH KIẾN GIỚI VÀ NHỮNG QUAN NIỆM GÂY BẤT BÌNH ĐẲNG GIỚI

Ngoài ra, theo dõi trên **Tintuonline**, độc giả còn thấy không ít bài viết đã cố gắng cung cấp những thông tin mang ý nghĩa xác tín nhằm góp phần xóa bỏ định kiến giới, thay đổi những quan niệm cổ hủ về giới... Chẳng hạn trong bài **Ly hôn vì lép vế vợ**, chuyên mục **Đời sống, mục Yêu và sống, ngày 15/09/2011**, tác giả đã nhấn mạnh quan điểm về người đóng vai trò trụ cột trong gia đình hiện nay:

"Kết quả một khảo sát gần đây cũng cho thấy, hiện nay, nhiều bạn trẻ đã ý thức rõ rệt điều này. Trong số hơn 1.400 người được hỏi, cứ 10 người thì có tới 6 người bày tỏ quan điểm trụ cột gia đình là cả hai vợ chồng, chứ không chỉ là trách nhiệm của đàn ông."

Tương tự, với nhan đề **Nội tướng và bi kịch**, bài viết đăng trên chuyên mục **Đời sống, mục Yêu và sống,**

ngày 20/9/2011 đã phân tích khá cụ thể, chi tiết về những hậu quả nếu phụ nữ chỉ ở nhà nội trợ:

"Từ một phụ nữ năng động, lanh lợi, duyên dáng, sau một thời gian ở nhà nội trợ, Hạnh trở nên ít nói, luôn cảm thấy buồn rầu, chán nản. Thấy con dâu sút cân, thỉnh thoảng có biểu hiện bất thường, mẹ chồng đưa Hạnh đi khám bệnh và vô cùng lo sợ khi nghe bác sĩ kết luận Hạnh bị trầm cảm đã khá lâu, nếu không điều trị kịp thời có thể sẽ tự tử. Sau một thời gian điều trị nghiêm túc, Hạnh được đi làm lại và dần tìm được niềm vui trong cuộc sống."

... Ở tuổi 40, Thu cảm hồ sơ xin việc đi khắp nơi nhưng chỉ nhận được những cái lắc đầu. Thu thở dài tâm sự: "Nếu ngày ấy, mình đừng nghỉ việc ở nhà nội trợ thì giờ đây, mình đâu đến nỗi lặn lội như vậy."

Đặc biệt, ngoài việc phân tích lý giải, một số bài viết trong chuyên mục này còn đưa ra những bằng chứng cụ thể khiến độc giả "tâm phục khẩu phục". Ví dụ, bài viết **"Chiều" chồng để được... yên thân**, Chuyên mục **Đời sống, mục Yêu và sống, ngày 20/08/2011** đã đưa ra thực tế rằng nhiều phụ nữ bị chính chồng mình lạm dụng. Bài viết đã xóa bỏ được tư tưởng của nhiều người rằng "vợ là sở hữu của chồng", anh ta có thể làm bất cứ điều gì anh ta muốn. Cuối bài viết, tác giả không quên nhắc nhở:

"Khi phải đối mặt với tình huống khó khăn này, bạn có thể nhờ đến Hội phụ nữ hoặc các chuyên gia tâm lý để được tư vấn, giúp đỡ"

Cũng trong chuyên mục này, bài viết mang nhan đề **Nhấn nhện liệu có phải là giải pháp?** còn từ những ví dụ xác thực để khẳng định: "nhấn nhện không phải là giải pháp tốt". Bác lại một số quan điểm xưa cũ "phụ nữ phải hy sinh, phải nhịn", tác giả đã khuyến khích phụ nữ sống đúng đắn vì bản thân mình hơn:

"Có những nguyên tắc cơ bản của hôn nhân mà bạn nên biết: không làm điều gì mình không thích, chỉ vì người khác muốn mình làm. Hãy xả bực tức và tỏ thái độ không hài lòng nếu bạn cảm thấy khó chịu. Đừng bao giờ quan tâm tới người khác nhiều đến mức bạn phải quên đi chính mình."(Chuyên mục Đời sống, mục Yêu và sống 04/10/2011)...

Nếu làm một phép thông kê, có thể thấy số lượng bài viết đóng góp tích cực trong việc từng bước xóa bỏ định kiến giới và những quan niệm gây bất bình đẳng giới, nâng cao nhận thức cho người dân về bình đẳng giới trên **Tintuonline** đang có chiều hướng tăng lên so với trước đây. Đặc biệt những bài viết phản ánh mong muốn của hai giới về một cuộc sống hôn nhân

binh đẳng, hạnh phúc, mong muốn của phụ nữ, nỗi lòng của đàn ông.....đã xuất hiện với tần suất tương đối cao (trung bình 3 ngày một bài). Mặc dù số lượng những tin, bài viết về người phụ nữ và nam giới trong những công việc, những vai trò phi truyền thống chưa nhiều, song bước đầu dạng bài này cũng đã góp phần tạo dựng nên một cái nhìn mới mẻ về bình đẳng giới. Những hình ảnh phụ nữ gắn với vai trò xã hội, nam giới làm công việc gia đình đang dần làm thay đổi nhận thức trong công chúng rằng nam hoặc nữ đều có thể làm bất cứ công việc gì phù hợp với khả năng, sở trường của mỗi người nhằm đáp ứng nhu cầu của xã hội. Hy vọng những ưu điểm của **Tintuonline** sẽ được các nhà báo tiếp tục phát huy để công tác truyền thông về giới và bình đẳng giới của chúng ta ngày đạt càng hiệu quả cao hơn.

2. Một số khía cạnh cần tăng cường nhạy cảm giới

* Không nên gây ngộ nhận rằng vợ giỏi thì chồng lép vế

Trong một số bản tin trước đây, chúng ta đã từng trao đổi khá nhiều về những khía cạnh liên quan tới những mẫu hình văn hóa mới về nam giới và phụ nữ. Một thực tế được coi là những rào cản hay còn gọi là áp lực giới đối với *người phụ nữ thành đạt*, đó là quan niệm truyền thống của ta vốn phủ nhận mối tương quan vị thế “chồng thấp, vợ cao”. Điều này có nhiều nguyên do, song chủ yếu xuất phát từ do những đặc thù về hoàn cảnh lịch sử và sự chi phối mạnh mẽ, dai dẳng của tư tưởng nam quyền ở nước ta. Vì vậy, để góp phần làm thay đổi định kiến về người phụ nữ thành đạt, những sản phẩm truyền thông hôm nay rất cần xác lập một cách nhìn nhận đảm bảo sự công bằng giới đối với những nỗ lực vươn lên của người phụ nữ. Tuy nhiên, cho tới nay, một số bài viết của **Tintuonline** vẫn chưa thực sự làm tốt điều này.

Trong chuyên mục **Đời sống, mục Yêu và sống, ngày 14/8/2011** có bài viết **Sống kiếp “đàn bà” vì có vợ là thực sự**, phần đầu của bài viết phần nào đã phân tích được những mặt tích cực khi phụ nữ có cơ hội nâng cao trình độ học vấn. Có lẽ sẽ tốt hơn nhiều nếu như bài viết triển khai theo hướng khuyến khích chị em phụ nữ vượt qua những khó khăn, nắm bắt cơ hội để đóng góp cho xã hội, nâng cao vị thế của mình. Tiếc rằng cách mượn lời nhân vật để kết luận bài viết lại vẫn vô tình củng cố cho những định kiến cũ đang cần xóa bỏ:

“Nhiều khi tôi nghĩ, một nửa của nàng phải là một Tiến sĩ hay giáo sư gì đó sẽ hợp hơn một Cử nhân quen như

tôi. Vì như vậy, nàng mới thể hiện mình là một người vợ đúng nghĩa, còn bây giờ, tôi luôn có cảm giác “hình như tôi đang làm vợ của nàng”. Tôi hy sinh mọi việc để nàng có thời gian cho công việc và thăng tiến... Âu cũng là cái số của tôi, sinh ra là đàn ông nhưng lại phải sống kiếp “đàn bà”.

Với cách kết luận này, vô hình chung bài viết tiếp tục cổ súy cho quan niệm phụ nữ luôn phải “thấp hơn” đàn ông “một cái đầu”. Xã hội hiện nay còn không ít người vẫn quen với cách nghĩ rằng người vợ phải biết thua kém chồng để tránh cho người đàn ông sự mặc cảm, lẽ ra bài viết cần có phần phân tích để định hướng nhận thức rõ ràng và tích cực hơn. Việc bỏ ngỏ những tâm sự mang tính chất cá nhân như vậy sẽ hết sức nguy hại bởi những người đàn ông có cách hành xử giống như nhân vật trong bài viết ở đây sẽ có cơ hội bảo lưu những quan điểm cực đoan, phiến diện về giới. Họ sẽ theo lý thuyết muôn thủa rằng *vợ phải nhường đường, không được lấn sân, vượt mặt chồng* để bằng cách này hay cách khác gây áp lực cản trở cơ hội phấn đấu của người phụ nữ. Trên thực tế, một gia đình có người chồng hay người vợ thành đạt, các thành viên đều cảm thấy tự hào, chẳng có lý gì khi người vợ tỏa sáng với những thành công trong sự nghiệp lại khiến người chồng bị lu mờ và ngược lại. Vẫn biết để thay đổi một thói quen, một nếp nghĩ không đơn giản, song chúng tôi tin nếu có nhạy cảm giới hơn, bài viết hoàn toàn có thể đưa ra những thông tin giúp công chúng hiểu và cảm nhận được rằng ý nguyện vươn lên của phụ nữ hay đàn ông đều đáng trân trọng và khích lệ, việc vợ chồng chia sẻ công việc là cần thiết đương nhiên để mang lại hạnh phúc gia đình.

Cũng về khía cạnh này, trong chuyên mục **Đời sống, mục Yêu và sống, Tintuonline ngày 19/07/2011** còn có bài **Thành đạt tỉ lệ nghịch với hạnh phúc?** Bài viết lẽ ra rất thiết thực, bổ ích khi cung cấp cho công chúng một góc nhìn thực tế:

“Cho đến nay, phụ nữ đã bình đẳng với nam giới về nhiều mặt nhưng trong thực tế không phải đã hết những bất công. Do vai trò người đàn ông được đề cao suốt một thời kỳ lịch sử quá dài, đến nay, tuy đã bình đẳng nhưng họ vẫn muốn đứng cao hơn vợ. Nếu đàn ông kiếm được nhiều tiền, về đến nhà họ tự cho mình có quyền nghỉ ngơi để vợ con phục vụ. Người đời cũng nhìn nhận những gia đình như thế là hạnh phúc. Nhưng, nếu phụ nữ kiếm được nhiều tiền thì về nhà vẫn phải “nâng khăn sửa túi” cho chồng. Dù ra ngoài có thành đạt đến đâu, ở nhà người phụ nữ vẫn phải nhũn như con chi chi. Nếu không như

thế, lập tức người chồng sẽ cho là vợ cậu có nhiều tiền xem thường mình...”

Tuy nhiên khi cần đưa ra một giải pháp để tránh cho những người chồng không mặc cảm trước người vợ giỏi giang thì bài viết lại không thoát khỏi cái nhìn mang thiên kiến giới:

“...Nói chung, tâm lý người phụ nữ khi chồng làm ra nhiều tiền mang về cho vợ thì đa số bà vợ lấy làm hả hê, phấn khởi. Nhưng, nếu vợ làm ra nhiều tiền về đưa cho chồng, có khi lại vô tình làm “bị mặt” chồng. Cái mà người đàn ông cần nhất là được vợ đánh giá cao.

...Hạnh phúc sẽ bị uy hiếp nếu người vợ lấy khả năng kiếm tiền làm thước đo giá trị con người. Khi đó, người chồng sẽ thấy mình chẳng là gì trong mắt vợ. Mặc cảm đó sẽ làm tình yêu suy giảm, tình dục cũng lụi tàn. Đặc biệt với đàn ông, cơ chế hoạt động sinh lý chịu ảnh hưởng rất nhiều của tâm lý bị coi thường. Khi đó, mọi ham muốn của anh ta, nếu có, cũng tắt lịm”.

Với hướng phân tích này, bài báo không những không giúp cho người trong cuộc giải tỏa những khúc mắc tâm lý mà còn khiến những người phụ nữ thêm hoang mang. Trên thực tế, cũng có thể có những gia đình xảy ra chuyện như vậy, có những người chồng rơi vào tình trạng như thế, nhưng là do cách nghĩ của họ còn chịu ảnh hưởng của những mặc định truyền thống về vai trò trụ cột của người nam giới trong gia đình. Thay vì đưa ra những khuyến cáo nặng tính “răn đe” đối với những phụ nữ giỏi kiếm tiền, bài viết có thể định hướng để công chúng nhận thức được rằng để một gia đình bền vững và phát triển thì không nên phân định rạch ròi ai là chỗ dựa cho ai. Người chồng hay người vợ giỏi kiếm tiền đều đáng được tôn trọng như nhau. Cái nhìn nhân văn về việc kiếm tiền là ở chỗ: người kiếm được tiền sẽ không dùng “uy lực của đồng tiền” để điều khiển người khác, cho mình cái quyền để lấn át người khác. Mỗi thành viên biết tôn trọng nhau, tôn trọng từng nỗ lực và đóng góp của nhau mới đảm bảo được hạnh phúc gia đình... Theo hướng như vậy, bài báo sẽ góp phần cởi bỏ được những áp lực vai trò giới truyền thống cho nam và nữ - điều rất cần thiết khi truyền thông về giới nói chung và vì sự bình đẳng, tiến bộ cho phụ nữ cũng như nam giới nói riêng.

*** Xóa bỏ cái nhìn mang thiên kiến giới gây bất lợi cho phụ nữ**

Dễ dàng bắt gặp trong một số bài viết về chủ đề ngoại tình cái nhìn thiên lệch rằng đàn ông quan hệ với người phụ nữ không phải vợ mình là chuyện có thể cảm thông. Quan điểm này đã vô tình biện hộ cho người

nam giới khi họ muốn trốn tránh trách nhiệm, đổ lỗi cho hoàn cảnh hoặc vin vào cố này cố khác trong đời sống hôn nhân. Chẳng hạn như: do không thể tự kiểm chế, thiếu tự chủ, bị quyến rũ, do vợ không khéo, ngoại tình vì hận vợ... Tâm sự của người đàn ông trong bài viết sau đây là một ví dụ:

“Tôi là người đàn ông khá thành đạt, cách nghĩ cũng thoáng chứ chẳng phong kiến gì. Vợ tôi tốt nghiệp đại học nhưng không đi làm. Vì phụ trách mảng kinh doanh của một công ty lớn nên tôi đi suốt, có khi qua đêm mới về nhà. Tất nhiên như thế khó tránh những “chuyện tình một đêm”, càng không quá quan trọng gì việc được các cô em đeo bám. Người ta có lòng, chẳng lẽ mình lại thờ ơ? Tôi nghĩ vui như thế, thực tâm chẳng xem đó là chuyện quan trọng”.

Trong khi đó, nếu người phụ nữ ngoại tình luôn bị coi là tội lỗi khó tha thứ, khó chấp nhận:

..“Thâm tâm tôi vẫn biết mình chẳng phải tốt lành, trong sạch gì nhưng sự cố chấp, ích kỷ đã làm tôi không sao chấp nhận được điều đó. Quên đi lại càng không thể, vì nói thì dễ nhưng lòng mình không phải là thứ muốn bảo sao nghe vậy. Mỗi khi muốn gần gũi vợ, tôi lại gợn lên cảm giác ghê ghê, khinh bỉ. (Phụ nữ đã ngoại tình thì việc ly hôn chắc chắn sẽ xảy ra? Đời sống, mục Yêu và sống, Tintuonline ngày 26/8/2011)

Đây là một trong những biểu hiện thực tế của cái nhìn thiếu công bằng giới mà báo chí cần góp phần tác động để thay đổi. Tuy nhiên trong bài viết này lại thiếu góc nhìn thể hiện quan điểm đúng đắn về giới của nhà báo. Vì vậy, những suy nghĩ của nhân vật được

chia sẻ, tâm sự ở đây sẽ dễ được cộng cảm cùng công chúng như thể một tiếng nói đại diện, chính thống. Đáng tiếc là dạng bài viết này còn tồn tại không ít trên **Tintuonline**.

• NAM GIỚI HAY PHỤ NỮ NHẬU NHỆT, SAY XÍN ĐỀU CẦN CHÊ TRÁCH

Chủ đề công bằng giới khi nhìn nhận lỗi lầm của nam và nữ cũng từng được bàn đến trong một số bản tin trước đây. Tuy nhiên khi phản ánh về những thói hư tật xấu nói chung, phái nữ vẫn thường trở thành tâm điểm để lên án, chỉ trích. Xin đơn cử một số ví dụ mà theo chúng tôi, **Tintuonline** cần thể hiện sự nhạy cảm giới hơn:

Nguồn: Internet

*“Rõ ràng, hình ảnh nữ tính của các cô gái sẽ không còn trong mắt các đấng mày râu khi họ buông thả bên bàn nhậu. Với đa số những người lớn tuổi, việc phụ nữ, đặc biệt là nữ sinh, ham nhậu nhẹt, rượu bia là chuyện không thể chấp nhận được.” (Nữ sinh buông thả bên bàn nhậu, chuyên mục **Đời sống, mục Nhịp sống trẻ**, ngày 20/9/2011)*

*“...Nhưng thời gian gần đây mình thấy các bạn nữ còn uống nhiều hơn các bạn nam. Khi có rượu vào họ cũng văng tục, chửi thề thậm chí khóc lóc ồn ào, làm mất đi vẻ đẹp nữ tính vốn có và xấu đi hình ảnh của chính họ đối với người khác.” (Giật mình chuyện nữ sinh mê nhậu, chuyên mục **Đời sống, mục Nhịp sống trẻ** ngày 1/9/2011)*

Nếu cứ khai thác và diễn giải một chiều như vậy, công chúng sẽ nhận thức rằng chỉ có phụ nữ nhậu nhẹt, say xỉn là xấu còn đối với các đấng mày râu thì chuyện nhậu nhẹt, say xỉn là bình thường và có thể chấp nhận được. Ở đây sẽ tốt hơn nếu bài báo nhấn mạnh: Với cả nam giới hay nữ giới, chuyện uống quá say và không kiểm soát được hành vi đều là việc không nên, cần phải phê phán.

Thậm chí ngay cả những khuyến cáo được đưa ra trong bài viết cũng vậy, lỗi được quy hoàn toàn về các nữ sinh:

“Nhiều nữ sinh chỉ vì ham nhậu nhẹt đã trở thành miếng mồi ngon cho những tên yêu râu xanh lợi dụng, sàm sỡ. Cách đây chưa lâu, một nữ sinh ở Gia Lai vì ham nhậu nên đã rủ 6 bạn nam vào một căn nhà hoang uống rượu lúc khuya. Khi đã chuếnh choáng hơi men, nữ sinh này đã bị 6 người bạn kia khống chế và thay nhau hiếp dâm”

*“...Khi nhậu quá độ, không làm chủ được bản thân nhiều nữ sinh bị lợi dụng, hãm hại phải đi giải quyết hậu quả, gây ảnh hưởng đến sức khỏe và tinh thần cũng như việc học tập của chính bản thân họ. (Giật mình chuyện nữ sinh mê nhậu, chuyên mục **Đời sống, mục Nhịp sống trẻ** ngày 1/9/2011)*

Thông tin như vậy, thủ phạm của xâm hại tình dục sẽ có cơ để chối bỏ trách nhiệm về hành vi của mình. Và công chúng sẽ hiểu việc các nữ sinh trở thành nạn nhân của lạm dụng, cưỡng bức tình dục là do chính những sai lầm của các em. Lẽ ra chúng ta cần định hướng nhận thức cho cả nam và nữ tránh sa vào những thói quen sinh hoạt không an toàn, thiếu lành mạnh để không phải đối mặt với những hậu quả đáng tiếc. Đồng thời thay vì chỉ nêu hiện tượng để cảnh báo, nên chăng các bài viết về chủ đề này có thể cung cấp thêm các thông tin gợi ý về giải pháp giúp cải thiện tình hình.

* Tránh đưa câu hỏi hàm chứa định kiến giới trong các bài phỏng vấn

Về khía cạnh này, các bản tin trước đây cũng đã rà soát và trao đổi khá nhiều. Vì vậy, chúng tôi chỉ xin trích ra một số câu hỏi dưới đây để các nhà báo và các bạn đồng nghiệp cùng thẩm định từ góc nhìn về giới. Đôi khi phóng viên của ta quá ham sử dụng một trong những thao tác nghiệp vụ phỏng vấn nhằm thu thập thông tin một cách đa dạng nhất với các kiểu câu hỏi nhằm thách thức quan điểm cá nhân. Chẳng hạn trong bài viết **Phụ nữ chỉ biết gia đình rất nhạt nhẽo (Chuyên mục Văn hóa, mục người nổi tiếng ngày 21/10/2011)** có hàng loạt những câu hỏi tiềm ẩn nguy cơ khắc sâu thêm các định kiến giới. Ví dụ:

- Cá nhân anh có lo sợ vợ mình nếu thành đạt trong kinh doanh thì sẽ sao những công việc gia đình không?

- Hiện vẫn có không ít người phụ nữ là sếp ở ngoài xã hội, về nhà cũng lãnh đạo luôn cả chồng con. Anh có nghĩ hệ lụy đó một phần là do người đàn ông đã không làm chủ được gia đình nên mới bị lấn át?

- Như vậy, nếu để đàn ông mất tự tin là lỗi của người phụ nữ trót giỏi hơn chồng ?

- Có những người đàn ông không giỏi giang nhưng lại vẫn cứ khó chịu khi người phụ nữ nổi trội hơn mình. Ngay cả trong trường hợp đó, anh vẫn khuyên người phụ nữ phải « bớt giỏi » đi?...

Điều đáng lo ngại ở đây là nếu như nhân vật được phỏng vấn không có quan điểm đúng đắn về giới và bình đẳng giới, chắc hẳn bài báo sẽ là cơ hội để những định kiến, những tư tưởng sai lệch về giới được phát tán rộng rãi tới công chúng. Bởi lẽ khi bài viết đã đăng tải trên mặt báo, môi trường giao tiếp thông tin không còn chỉ giới hạn giữa nhà báo và nhân vật mà là toàn bộ các tầng lớp độc giả. Họ sẽ bị chi phối rất nhiều từ những quan điểm mà người viết đưa ra. Vì thế để tránh những tác động tiêu cực đối với nhận thức của công chúng, người phỏng vấn nên hạn chế những cách nêu câu hỏi như vậy.

Tương tự, trong một số bài viết khác, công chúng có thể bắt gặp không ít những câu hỏi bất cần:

- "Người ta bảo **chồng nào mà chồng không ghen**. Vậy chồng chị ghen nhất là khi nào?"

- "Một người đàn ông dù yêu vợ chưa chắc họ đã không dám ngoại tình! Chị đồng ý chứ? " (Hiền Mai: **Kiếp sau tôi phải là đàn ông**, Chuyên mục Văn hóa, mục Người nổi tiếng, ngày 23/9/2011)

Hoặc:

- **Làm phụ nữ mà mạnh mẽ, đôi khi lại là điểm yếu bởi người đàn ông muốn được che chở cho phụ nữ, chứ không phải để phụ nữ che chở cho họ**. Hà nghĩ sao về điều này? Trong mối quan hệ của bạn và ông xã thì bạn có phải là người mạnh mẽ không? (Hồ Ngọc Hà : **Vẫn ru con trước khi ngủ**, Chuyên mục Văn Hóa, mục Người nổi tiếng, ngày 22/10/2011)

Chúng tôi không muốn bình luận thêm, nhưng có lẽ sẽ tránh được những mặc định bất lợi cho giới nếu chúng ta thay những câu hỏi này, ví dụ:

- Người ta vẫn cho rằng trong **tình yêu thường có sự ghen tuông**. Vậy chồng chị ghen nhất khi nào?

- "Chị nghĩ sao khi người đàn ông nói là **yêu vợ mà vẫn có thể ngoại tình?** " (Hiền Mai: **Kiếp sau tôi phải là đàn ông**, Chuyên mục Văn hóa, mục Người nổi tiếng, ngày 23/9/2011)

Hoặc:

- Có người cho rằng **cá tính mạnh mẽ đôi khi lại là điểm yếu của phụ nữ**, Hà nghĩ sao về điều này? (Hồ Ngọc Hà:

Vẫn ru con trước khi ngủ, Chuyên mục Văn Hóa, mục Người nổi tiếng, ngày 22/10/2011)

Để báo chí - truyền thông tham gia một cách hiệu quả vào việc thúc đẩy bình đẳng giới, trong mỗi sản phẩm, chúng ta cần thể hiện những quan điểm tiến bộ, thách thức lại các định kiến, thúc đẩy những xu hướng tích cực thay vì củng cố và khẳng định những quan niệm cũ và sai lầm. Vì vậy, chúng tôi mong rằng những dạng câu hỏi phỏng vấn trên đây sẽ được biên tập kỹ hơn từ góc nhìn có nhạy cảm giới.

* Công bằng giới khi đưa ra "bí quyết giữ chồng"

Trên hầu hết các các trang báo mạng điện tử hiện nay, dạng bài viết theo hướng gợi ý, lời khuyên hoặc mách bảo về cách hành xử, giao tiếp thường xuất hiện khá phổ biến. Điều này cho thấy các báo đã nắm bắt và đáp ứng kịp thời những nhu cầu thông tin thiết yếu của công chúng. Trên **Tintuonline**, dạng bài mang tính chất "tư vấn" này hiện cũng đang ngày càng chiếm được cảm tình của đông đảo các tầng lớp độc giả. Tuy nhiên, đây cũng là nơi đòi hỏi các nhà báo cần bộc lộ quan điểm một cách nghiêm túc, đúng đắn về giới. Chỉ một chút thiếu cẩn trọng về nhạy cảm giới, rất có thể thiện ý cung cấp những "liều thuốc chữa trị" sẽ hóa thành những "liều thuốc" gây hại cho công chúng. Xin đơn cử một số ví dụ, chẳng hạn như trong loạt bài về *bí quyết giúp phụ nữ giữ chồng*. Hầu hết thông điệp của bài này đều hướng tới mục đích khuyến cáo rằng nếu phụ nữ không biết cách làm đẹp lòng chồng thì hậu quả phải đón nhận là chồng sẽ chán nản, đi ngoại tình, bỏ bê gia đình, thậm chí gây bạo lực.... Do vậy, đa phần các bài viết thường tập trung phân tích để chỉ

ra những khiếm khuyết, những điểm yếu cũng như những sai lầm của phía người phụ nữ, đòi hỏi họ phải nỗ lực để cải thiện tình hình, tránh kết cục bi đát:

“Khi còn hẹn hò thì phụ nữ luôn cố gắng ăn mặc sao cho gọi cảm, đẹp và chăm chút đến mọi trạng thái gương mặt mình. Nhưng khi đã trở thành người vợ thì thậm chí khi đi ngủ, họ không buồn tháo những chiếc lô cuốn tóc ra và mặc kệ cho mùi mồ hôi có thể vẫn đặc quánh trên cơ thể. Ngày xưa họ luôn có nụ cười bẽn lẽn, dịu dàng với đôi mắt nhìn mơ màng thì sau khi thành vợ, họ dễ dàng cau mày, mím môi... Đặc biệt, họ không còn quá quan tâm đến những đường cong trên cơ thể, để mặc sự bận rộn làm cho họ phát phì mỗi ngày... Khi người phụ nữ cầu thả với chính mình, người đàn ông bỗng có cảm giác như bị lừa...”

Hoặc:

“Đàn ông thường không thể chịu đựng được khi người phụ nữ luôn luôn muốn chứng minh rằng họ thông minh và độc lập. Họ thích là chỗ dựa cho người phụ nữ và luôn cố gắng trở thành chỗ dựa vững chắc. Tuy nhiên nhiều phụ nữ lại muốn chứng tỏ rằng họ thông minh và kiếm tiền giỏi hơn bạn đời, đó là một sai lầm. Có 3 điều trong sự thể hiện này mà người đàn ông sợ nhất là: tỏ ra thông minh hơn đàn ông ở nơi công cộng, không quan tâm đến ý kiến của đàn ông mà chỉ khẳng khẳng mình đúng, luôn cho rằng mình kiếm tiền giỏi hơn... (Vợ hờ hững gói chần – gia đình dễ tan vỡ, Chuyên mục Đời sống, mục Yêu và Sống ngày 6/10/2011)

Và đương nhiên phần đưa ra những lời khuyên với ý nghĩa “bức thuốc”, bài viết cũng thường “ưu tiên” dành cho phái nữ. Chẳng hạn mở đầu bài viết **Giữ chồng nhờ cái dạ dày**, Chuyên mục **Đời sống, mục yêu và sống, ngày 12/09/2011**, tác giả đưa ra khẳng định: *“Theo các nhà tâm lý, người vợ muốn giữ chồng thì trước hết phải biết giữ lửa trong bếp.”*

Sau đó là những ví dụ về người phụ nữ giữ được chồng nhờ nấu ăn giỏi:

“Chồng cô luôn từ chối những lời rủ rê nhẹ nhàng của đồng nghiệp với lý do thích ăn cơm nhà. Quả thật, Thanh biết nấu nhiều món ăn ngon từ những nguyên liệu thông

thường. Ví dụ, cũng là rau muống, nhưng hôm thì luộc, hôm khác xào tỏi, hôm sau Thanh lại làm gỏi... Hay như chỉ là cá tạp Thanh mua rất rẻ ở chợ, nhưng cô kho làm sao mà những con cá vàng ươm màu mật khô cong, nhìn đã thèm.”

Tiếp đến là lời “răn đe” những người không biết nấu ăn:

“...Thay vì đi học nấu ăn, Hằng chọn giải pháp mua đồ ăn sẵn. Thế là mỗi buổi tối, cô rẽ qua siêu thị, lúc thì mua về cá kho, dưa cải xào, khi thịt rim với canh chua... Trong khi Hằng rất hài lòng vì: “Nhanh, gọn, đỡ mất công!” thì Dũng lại chán ngán than thở với bạn bè: “Mua đồ siêu thị thì mình cần gì phải lấy vợ cơ chứ?”. Chưa biết kiểu này, Hằng giữ được chồng bao lâu nữa?”

Và kết luận:

Rất nhiều người phụ nữ bận rộn không có thời gian nấu cơm cho gia đình, khiến tổ ấm có nguy cơ rạn nứt...

Có lẽ với cách diễn giải này, bài báo cũng sẽ tìm được sự đồng tình của một số độc giả. Bởi sự ấm cúng của bữa cơm gia đình thường góp phần không nhỏ để tạo nên âm hưởng hạnh phúc. Tuy nhiên, không thể vì thế mà chúng ta coi việc người chồng có ngoại tình hay không, gia đình có hòa thuận hay không là phụ thuộc vào khả năng nội trợ của người vợ. Một người đàn ông có trách nhiệm với gia đình, thương yêu và trân trọng người vợ chắc chắn không thể chạy theo người phụ nữ khác chỉ vì cô ta có tài chế biến những món ăn hấp dẫn. Nếu đức thủy chung của người đàn ông chỉ phụ thuộc vào tài nấu nướng của phụ nữ thì liệu những người vợ có cảm thấy xúc phạm không khi chồng trở về nhà chỉ vì món ăn ngon nào đó? Chúng ta đang đẩy mạnh truyền thông xóa bỏ những tư tưởng lạc hậu, cản trở bình đẳng giới, nếu nhạy cảm hơn, chắc chắn nhà báo sẽ không vướng vào cách lý giải theo kiểu gán nhãn giới, dồn cho phụ nữ những trách nhiệm phi lý như vậy.

Điểm qua một vài ví dụ nhỏ trên đây để thấy rằng việc loại bỏ sạn giới trên các trang báo vẫn cần được các nhà báo quan tâm tích cực hơn nữa. Đây là công việc khó khăn nhưng hữu ích, nếu tâm huyết, chắc chắn các bạn sẽ thành công.

CHIỤ TRÁCH NHIỆM XUẤT BẢN: **Ths. Nguyễn Văn Anh - Chủ tịch Hội đồng sáng lập**

BIÊN TẬP NỘI DUNG: **TS. Trịnh Thị Bích Liên**

Cơ quan: Trung tâm Nghiên cứu và Ứng dụng Khoa học về Giới - Gia đình - Phụ nữ và Vị thành niên (CSAGA)

Địa chỉ: Nhà A9, đường Cốm Vòng, phường Dịch Vọng Hậu, Cầu Giấy, Hà Nội

ĐT: 04.37910014 - Email: csaga@csaga.org.vn - Website: www.csaga.org.vn

www.thuviengbv.dovipnet.org.vn (04.37759333)